

Słomski, Wojciech

"Wprowadzenie do teologii Karła Rahnera", Ignacy Bokwa, Tarnów 1996 : [recenzja]

Studia Teologiczne 19, 454-456

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

eudajmonista (i niekoniecznie tylko on) być może surowo (a także w zadumie) zmarszczy czoło, bezradnie opuści ręce. Czyż jednak człowiek nie ma prawa do szczęścia? To przejmujące pytanie zdaje się, krytycznie oceniając antyeudajmonizm, z powodzeniem podejmować rozprawa ks. Biesagi. Ten wątek przydaje jego wysoce kompetentnym wywodom *sui generis* dramatyzm i czyni monografię, choć dla wielu zbyt profesjonalną, to jednak niezwykłą lekturą, prawdziwie intelektualną przygodą.

Na zakończenie wypada poczynić kilka uwag krytycznych pod adresem Wydawnictwa Naukowego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Od strony edytorskiej rozprawa nie prezentuje się najokazalej. Dotyczy to także zaproponowanego formatu książki (A5). Wydaje się, że była ona przygotowywana do druku w dość dużym pośpiechu. Sporo do życzenia pozostawia bowiem adiustacja rozprawy (liczne literówki, mankamenty deklinacyjne), która nie wystawia najlepszego świadectwa oficynie. Rozprawa nie posiada także spisu treści w języku obcym, który dość często, i coraz częściej, zamieszczany jest w tej rangi publikacjach. Żywa pagina i indeks, choćby nazwisk (nie mówiąc już o indeksie przedmiotowym), także byłby pożądanym. Warto by o tym wszystkim pomyśleć przy kolejnym wydaniu rozprawy, zwłaszcza że nie była ona dostępna w księgarniach, o ile w ogóle była dostępna poza Krakowem. Gdyby nie upomnienie się o nią i grzecznościowe otrzymanie jej od Autora, z pewnością musiałbym poprzestać na informacji w biuletynie „Principia – Ekspres Filozoficzny”.

Ks. Sławomir Szczyrba

Ks. Ignacy Bokwa, *Wprowadzenie do teologii Karla Rahnera*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 1996

Książka zajmuje się osobą Karla Rahnera SJ (1904-1984) od strony biograficznej, a także jego stylu myślenia, języka i nauczania o Jezusie Chrystusie w kontekście antropologicznym. Pozycja, jak pisze autor, jest dziełem pionierskim na gruncie polskim. Teologia Karla Rahnera jest powszechnie stosowana na uczelniach teologicznych. Jego mnogość pism, zacytowań, haseł encyklopedycznych i słownikowych tworzy bardzo obszerną bibliotekę. Współczesna teologia przeniknięta jest myślą Karla Rahnera. Stąd konieczność opracowania zajmującego się osobą tego wybitnego myśliciela.

Książka składa się z dwóch części. Niewiele jak dotąd jest opracowań biograficznych na ten temat. Zagadnienia ogólne pierwszej części dotyczą faktów z biografii Karla Rahnera. Opis domu rodzinnego 1904-1922, ważnych decyzji życiowych w latach 1922-1936, czas wojny 1937-1948, profesura teologii i bycie ekspertem na soborze 1949-1963, wykładowca i słuchacz Słowa 1964-1981 i wreszcie końcowy etap intensywnej działalności 1981-1984.

Karl Rahner jest osobą godną poświęcenia mu niejednej publikacji. W swoim osiemdziesięcioletnim życiu wpłynął na myśl teologiczną obecnych czasów, żywą i dającą wiele podstaw do przemyśleń wiary chrześcijańskiej. U źródeł teologii Karla Rahnera leży jego mistyczne doświadczenie Boga, jego ignacjańska pobożność, co jest zrozumiałe w przypadku przynależności do zakonu Jezuitów i jak wskazuje ks. Bokwa według zdania Neufelda, u podstaw Rahnerowskiej teologii stoi doświadczenie łaski i jej utrata.

Autor szalenie interesująco przedstawił Rahnera w świetle opinii i charakterystyk jego uczniów i innych badaczy życia wielkiego teologa poprzedniego stulecia. Takie ujęcie tematu pozwala na zrozumienie myślenia i działania, a w szczególności twórczej działalności jezuickiego zakonnika. Oparcie się na opiniach innych współczesnych Rahnerowi naukowców znających go osobiście, pozwala czytelnikom poznać tę wyjątkową osobowość. Należy się wielkie uznanie autorowi tego opracowania za wprowadzenie polskich czytelników w życiorys znamionujący wielkiego człowieka. Sam Rahner chciałby być najpierw człowiekiem, chrześcijaninem, a nade wszystko kapłanem Kościoła – nie przywiązywał wagi do bycia teologiem czy też naukowcem. Z tego względu warto przeczytać opracowanie ks. Bokwy.

Książka jest napisana językiem zrozumiałym nie tylko teologom, czy też filozofom. Ukazuje prawdę z życia Rahnera wprowadzając w kontekst jego teologii. Pozwala zrozumieć jego metodę uprawiania nauki i używanie stylu i języka. Jest to dość interesujący rozdział książki, z którym z pewnością warto się zapoznać. Jak pisze ks. Bokwa, myśl Rahnerowska odznacza się tendencją do okrażania podjętego tematu. Punktem wyjścia jest ludzkie doświadczenie transcendentne, które później zinterpretowane zostanie jako doświadczenie Transcendencji. Rahner nie wychodzi od mowy Boga zobiektywizowanej w Biblii i dogmatach Kościoła, gdyż nie chce niczego narzucać siłą. Jako przykład może służyć Rahnerowska chrystologia transcendentna.

I druga część książki I. Bokwy, wprowadza w zagadnienia szczegółowe dotyczące Jezusa Chrystusa w ujęciu antropologii Karla Rahnera. Ks. Bokwa wyjaśnia sposób prezentacji myśli Karla Rahnera. W książce czytelnik ma do czynienia z niepowtarzalnym klimatem i urokiem wyrażania myśli właśnie w dorobku Rahnera. Jedną z zasług niemieckiego profesora, jakie wylicza autor niniejszej publikacji, jest próba przełożenia tradycyjnych wypowiedzi wiary na język ludzkiej egzystencji, bliższy współczesnemu człowiekowi.

Wiele wskazywało na to, że początkowa recepcja myśli Karla Rahnera koncentrowała się na analizie filozoficznych źródeł jego teologii. Ks. Bokwa przytacza krytyków myśli Rahnerowskiej.

Życie i dzieło Karla Rahnera w dalszym ciągu nie do końca zbadane, a już na pewno na polskim gruncie w małym stopniu opracowane, domaga się naukowej krytyki i badań. Książka ks. Bokwy odpowiada na to zapotrzebowanie. Autor doskonale wywiązał się z wprowadzenia do teologii Karla Rahnera. Oczywiście, byłoby niemożliwością wprowadzić w cały obszar dociekań tego mistrza, wszak jego dorobek naukowy obejmuje około 4000 ty-

tułów (w tym przedruki, tłumaczenia i wznowienia) z takich dziedzin, jak trynitologii, eklezjologii, sakramentologii, nauki o natchnieniu biblijnym, tematyki urzędu kościelnego, teologii ekumenicznej oraz wielu innych. Prof. Bokwa dokonał znakomitego wyboru ukazującego podstawowy nurt myśli teologa. A mianowicie odwołanie się do egzystencjalnie pojętej relacji pomiędzy człowiekiem a Jezusem Chrystusem. Z tego nurtu wynikają wszystkie inne zagadnienia teologii Karla Rahnera.

Ks. Bokwa rzetelnie opracował temat, praca niniejsza zasługuje na podziw i uznanie ze strony czytelników. Prace Karla Rahnera są trudne i często wymagają od czytelników znajomości podstaw języka filozoficznego. Ks. Bokwa dokonał olbrzymiego wysiłku przy recepcji dzieł zakonnika z Fryburga Bryzgowijskiego, zwłaszcza, że korzystał z dzieł pisanych w języku niemieckim. Książka stanowi nieodzowną pomoc tym, którzy zechcą się zapoznać z dorobkiem Karla Rahnera, znakomitą pomocą w tym jest bibliografia pism K. Rahnera, którą autor zamieścił na końcu. Na uwagę zasługuje fakt, iż książka zawiera selektywny spis bibliograficzny pism Karla Rahnera. Wybór pism w języku niemieckim, artykuły i hasła w encyklopediach, słownikach i podręcznikach, niektóre przekłady polskie, a także opracowania. W książce, która omawia biografię, przydałby się na końcu skrócony chronologiczny opis życiorysu, ale nie jest to wada książki, która ma za zadanie wprowadzić do teologii Karla Rahnera. Z ogromnym przekonaniem można polecić tę lekturę tym wszystkim, którzy zajmują się teologią i myślą teologiczną współczesnego świata. *Wprowadzenie do teologii Karla Rahnera* jest pozycją, której nie sposób ominąć przy recepcji zagadnień związanych z szeroko pojętą teologią. Dzieło ze wszech miar godne uwagi z tej także racji, iż jest opracowaniem nowatorskim w kontekście polskich pism. Ks. Bokwie należy się pochwała za trud i wysiłek jaki poświęcił na napisanie tej publikacji.

Wojciech Słomski

Ks. Bogdan Cześz, *Duch Święty został nam dany. Nauczanie Ojców i wiara starożytnego Kościoła*, Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentium, Gniezno 1998

Pneumatologia, jak wiadomo, jest nauką o Duchu Świętym. Istnieje wiele publikacji na ten temat. W ciągu wieków powstało wiele dzieł dotyczących zrozumienia Tajemnicy jaką jest Duch Święty. Refleksja teologiczna dotyczy całej działalności Trzeciej Osoby Bożej w różnorodnych Jej przejawach. *Duch Święty został nam dany*, takie doświadczenie chrześcijańskie, które owocuje wyznaniem wiary w Trzecią Osobę Boską, jest przedmiotem książki Bogdana Cześza, w szerokim kontekście nauczania Ojców i wiary starożyt-